

Transkript sa sjednice Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, 17.1.2024.

(Link: <https://www.youtube.com/watch?v=VRB6P8gRmJw>)

Kandidatkinja Suzana Mugoša:

Poslanik Ibrahimović je postavio sledeće pitanje sutkinji Suzani Mugoša: Osnovno pitanje bez kojeg Crna Gora ne može biti članica Evropske unije, i mi uporno to stavljamo ispod tepiha, za to je kriva politička volja, za to je krivo tužilaštvo. Moje pitanje je gospođo Mugoša, ukoliko vi budete izabrani, da li ćete napokon proaktivno početi istraživanje ratnih zločina i da napokon u pravom smislu damo odgovor na sva strašna dešavanja i da ti monstrumi, ta lica inspiratori, počinioci ratnih zločina budu privedeni licu pravde. Naravno oni koji su živi, jer vrijeme radi svoje i nažalost nerad crnogorskog tužilaštva je uradilo da već neki od njih na ovome svijetu neće doživjeti pravdu, ali će na onom drugom doživjeti ono što su već zaslužili. Znajući da je u drugoj fazi izmjene Krivičnog zakonika, gdje ćete moći da koristite dokumentaciju iz suda za ratne zločine, da li je to signal da se obnove svi procesi od Herceg Novog, Štrpci, Kaluđerski laz, dešavanja u Pljevljima ili neka druga loša dešavanja.

Drugo pitanje se odnosi na to da smo imali juče nemili događaj u Beranama, čini mi se da ono što je svima vidljivo nama nije, posebno vama u tužilaštvo. Znači kada ćemo napokon pravno adekvatno, krivično pravno da kvalifikujemo elemente postupaka koji su izazvani zbog nacionalne, vjerske netrpeljivosti, odnosno diskriminacije i mržnje. Imamo u praksi u zadnje vrijeme takve slučajevi, za koje je svima jasno da su izazvani zbog nacionalne, vjerske i rasne mržnje, a tužiocima ih veoma glatko odbili. Kakvu šaljem poruku takvim inspiratorima? Ne brinite nećete biti kažnjeni, samo nastavite udarati u temelj CG. Ove poruke mržnje su sve učestalije.

Sutkinja Suzana Mugoša je odgovorila da se apsolutno slaže sa svim što je poslanik Ibrahimović kazao i „ako budem izabrana sigurni budite da ću se sa ratnim zločinima itekako pozabaviti. Mislim da postoji prostor za to, da se preispitaju stari predmeti od ranije i da se otvore novi. Jer čini mi se kad hoće da se radi dolazi se do dokaza. Skoro sam bila u prilici kao sudija da odlučim o pritvoru vezano za jedno lice, vidjela da dokazi postoje i u zemljama regiona za ta djela. Smatram kada se hoće lako se može doći do dokaza, smatram da se svi ratni zločini moraju rasvijetliti i zbog prošlosti i zbog budućnosti. Na pitanje krivično pravno kvalifikovanje krivičnih djela, ja sad ne mogu da tvrdim da li je to osnovano ili ne, ali svakako bih preispitala te odluke, ali mi se čini da je u nekoliko slučajeva trebalo pokrenuti krivične postupke“.

Kandidat Milorad Marković

Poslanik Boris Mugoša je postavio sledeća pitanja Markoviću:

Dosta se treba raditi na temu ratnih zločina, ali znate što je tu problem - mi godinama pričamo o tome ali sve je teže dokazivati kada godine prolaze. Jer se to radi o slučajevima prije nekoliko decenija. Naravno unaprijeđenje saradnje sa sudom u Hagu i regionalnom saradnjom može se

doće do određenih dokaza, ali vidite kada država treba da isporuči lice osumnjičeno za ratne zločine, sudska instance to odobri ali ministar pravde smatra da to ne treba uraditi. Onda se postavlja pitanje da li će sutra eventualno ta zemlja kome mi postavljamo zahtjev imati identičan stav i reći nećemo da vam isporučimo lice.

Dogovoreno je da će odgovor na ovo pitanje dati kada odgovarao na pitanja poslanika Ibrahimovića.

Kandidat Marković je odgovorio: Strateško opredjeljenje moje ako budem izabran za Vrhovnog državnog tužioca je pitanje ratnih zločina. Pošto smatram da pitanje ratnih zločina nije pitanje koje je bitno danas, nego bitno je i sutra, i nikada ne prestaje kao pitanje koje treba da se pitam. Mislim da ste upoznati da smo imali skorijih godina čak neke postupke koje su iz drugog svjetskog rata, u Njemačkoj. Čak i posle 70 godina se vode postupci na ta ratna dešavanja, pri čemu smo vidjeli da to nisu postupci u pravom smislu, jer su to pojedinci u duboko pozno životnom dobu, ali se pokazuju stav države da ratni zločini ne smiju da se tolerišu, moraju da se utvrde pojedinci koji su izvršili ratne zločine, prije svega zbog žrtava, zbog pravde, ali i zbog toga da se društvo rastereti tog balasta koje se stavlja na cjelokupno društvo, ako ne utvrdimo individualnu odgovornost počinalaca tih teških krivičnih djela.

I u tom smislu će se onda uspostaviti osjećaj u javnosti da postoji pravda i da različitosti nisu nešto što nas dijeli nego što nas spaja. I da nećemo imati predrasude jer oni odgovorni za ratne zločine su odgovarali zbog toga, a onda više nemamo dilemu da to nije narod ili etička pripadnost ili tome slično.

Ja često čujem u diskursu suživot, ja se nadam da će u CG doći vrijeme kada ćemo imati život, a to znači da neće biti razlike po bilo kom lično svojstvu. I želim da kao vrhovni državni tužilac odnosno da državno tužilaštvo preuzme glavnu ulogu o tome.

Vi ste Ibrahimoviću postavili i pitanje vezano za zločine iz mržnje. Zločini iz mržnje su blisko povezani sa ratnim zločinima, jer geneza i pozadina tih krivičnih djela je u potpunosti ista, jer se radi o predrasudama i o mržnji i pristup mora da bude veoma sličan kod tih krivičnih djela. Strategija za istraživanje ratnih zločina donijeta je 2015. godine i ja zaista ne želim da govorim o kvalitetu same strategije, niti na koji način je implementirana. Opet, nevladine organizacije su pravile redovne izvještaje o implementaciji, pri čemu je to ustvari bila zamjena za ono što je trebala da bude evaluacija samog državnog tužilaštva tj. kako postupaju u tim predmetima.

U tom smislu bitno je istaći da je potrebno donijeti novu strategiju, ali strategiju koja sadrži i akcioni plan koji ima vremeniski okvir, periodično evaluiranje i sagledavanje da li se ispunilo ono što je obećano. Zakon o krivičnom postupku treba da se mijenja i on je u sad izmjeni i predviđena je norma kojom se predviđa neposredna primjena dokaza koja je prikupljena kroz rezidualni mehanizam krivičnih sudova, gdje će postojati mogućnost, a smatram da je i dosad postojala mogućnost, da se ti dokazi koriste. Ali držim da je korisno da eksplicitno bude napisano u samom Zakonik o krivičnom postupku, dokazi koji su izvedeni od strane Haškog tribunala. Danas imamo situaciju za druga krivična djela, gdje izvodimo dokaze na glavnom pretresu a prikupljeni su ili izvedeni od stranih državnih organa onda ni u smislu ratnih zločina

nije postojala takva prepreka, kako ja tumačim Zakonik o krivičnom postupku. Ja se držim univerzalnog principa nadležnosti krivičnog prava a to znači da državno tužilaštvo treba da otkriva i goni sva ona krivična djela bilo da se radi o činjenici da su izvršioci državljani Crne Gore, bilo da se desilo na teritoriji CG, da se izvršioci strani državljani nalaze na teritoriji CG ili da samo imamo dokaze na teritoriji CG, i da u svim tim slučajevima državno tužilaštvo mora da pristupa proaktivno. Univerzalnost mora da bude osnovni princip postupanja. Treba raditi na poboljšanju regionalne i međunarodne saradnje, trebaju se dopuniti ili revidirati neki bilateralni ugovori (Ugovor između CG i HR). Posebnu pažnju kao VDT ću posvetiti upravo jačanju regionalne saradnje. Dugi niz godina moje zalaganje kroz poslove koje sam obavljao je da se uspostavi što otvorenija, direktnija i neposrednija saradnja između pravosudnih organa, prije svega regiona Zapadnog Balkans, EU i šire - to je ključna stvar koja treba da se radi.

Konkretno što se tiče ratnih zločina, znamo da su ratni zločini sada u nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva i smatram da je u tom kontekstu potrebna dalja specijalizacija tužilaca i saradnika u SDT. Ne mislim specijalizacija u dijelu edukacije njihove, a potrebna edukacija u dijelu korišćenja Rezidualnog mehanizma , već u smislu organizacione specijalizacije. U tom smislu treba stvoriti novo odjeljenje koje će se baviti samo ratnim zločinima, terorizmom i trgovinom ljudima. Iz razloga što se radi o generički sličnim djelima, odnosno krivičnim dijelima gdje imamo izraženu pojavu žrtve kojoj treba na sensibilan način pristupiti, i podrazumijeva jedan visok stepen međunarodne saradnje. Specijalno tužilaštvo sada nema dovoljan broj tužilaca, i da treba konačno stvoriti uslove za rad i nakon toga je moguće stvarno ići ka specijalizaciji rada. Zašto je ta specijalizacija bitna u organizacionom smislu - zato što će ti tužioci biti odgovorni za svoj rad, jer neće moći da govore da su previše zauzeti nekim drugim predmetima, već će biti samo za one predmete za koje su specijalizovani.

Zločini iz mržnje smatram da je to veoma bitno da predrasude u odnosu na vjersku, nacionalnu pripadnost i da je državno tužilaštvo ključni državni organ koji treba da pokaže stav i odnos države prema zločinima iz mržnje.

Poslanik Ibrahimović: Zahvaljujem na odgovoru i prije svega me raduje to što ste rekli. Stekao sam utisak da ste rekli da je moglo, moralo i trebalo više da se radi po ovom pitanju. Vaš stav se podura sa stavom Bošnjačke stranke i Evropske komisije. Ne znam da li sam vas dobro razumio - vi ste spremni kroz izmjene ZKP-a da obnovite slučajeve Štrpci, Kaluđerski laz, deportacija itd?

Kandidat Marković: Dakle, rekao sam da izmjenama i dopunama ZKP-a ćemo biti u mogućnosti da otvoreno iskoristimo sve dokaze Rezidualnog mehanizma. To znači da svi dokazi koji budu prikupljeni, a koji budu osnov da se može otvoriti bilo koji postupak koji je zatvoren, biće otvoren i to je u nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva. I ja ću raditi na tome da se Rezidualni mehanizam koristi u potpunosti - to je velika baza podataka i mora se obučiti za korišćenje te baze podataka, ali da se koristi na pravi način da ljudi budu posvećeni tome i da ako naiđu na bilo koji dokaz koji daje mogućnost u skladu sa ZKP-om da se pokrene ponovo postupak, jer ta mogućnost postoji kroz vanredna pravna sredstva, ti postupci će sigurno biti ponovljeni. Tako da je pitanje samo zalaganja i dostupnosti.

